

КРЯЧКО ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*начальник науково-дослідної лабораторії
з підготовки військ*

*Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0009-0009-8595-6901*

ТИТАРЕНКО ОЛЕКСІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доктор юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з підготовки військ*

*Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0000-0002-3271-9402*

**РОЛЬ І МІСЦЕ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НГУ
В СТРУКТУРІ СИЛ ОБОРОНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

У статті розглянуто питання ролі та місця підрозділів оперативного призначення Національної гвардії України (НГУ) в структурі інших складових сил оборони в умовах запровадження правового режиму воєнного стану. Обґрунтовано, що з початку повномасштабної збройної агресії російської федерації (лютий 2022 року) серед наявних в НГУ підрозділів найактивніше в зоні бойових дій залучалися саме підрозділи оперативного призначення. Наведено аргументи на користь того, що в сучасних умовах запровадженого правового режиму воєнного стану підрозділи оперативного призначення НГУ за обсягами залучення сил та засобів для виконання завдань з оборони держави, наявних результатів у структурі інших залучених складових сил оборони посідають вагоме місце після ЗСУ.

Визначено подальші напрями дослідження щодо підвищення ефективності та боєздатності підрозділів оперативного призначення НГУ для виконання завдань сил оборони в умовах правового режиму воєнного стану, яке ґрунтується на запровадженні стандартів НАТО та враховує вивчення і впровадження передового бойового досвіду (After Action Review) всіх сил оборони країни.

***Ключові слова:** Національна гвардія України; підрозділи оперативного призначення; правовий режим воєнного стану; сили оборони.*

Постановка проблеми. В умовах надання гідної відсічі збройній агресії РФ, повернення окупованих територій України головну роль відіграють сили безпеки і оборони країни, склад яких визначений чинним законодавством, зокрема Законом України «Про національну безпеку України» [1]. До сил оборони належать: Збройні Сили України, а також інші, утворені відповідно до законів України, військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією України та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави. Серед цих суб'єктів окреме місце посідають військові формування з правоохоронними функціями, до яких належить Національна гвардія України (далі – НГУ). Зазначимо, що підрозділи НГУ з перших днів повномасштабної війни (лютий 2022 року) спільно з підрозділами ЗСУ та іншими військовими формуваннями стали на захист Батьківщини.

Якщо з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну від НГУ для виконання завдань з оборони було залучено більшість її сил та засобів, зокрема підрозділи оперативного призначення, підрозділи спеціального призначення, підрозділи з охорони громадського порядку, сформовані, переважно з мобілізованих, стрілецькі підрозділи у складі бригад, то починаючи вже з 2023 року і дотепер концепція та підходи МВС України, ГУ НГУ щодо залучення наявних сил та засобів для ведення бойових дій дещо змінилися. Безпосередньо ці зміни полягали в посиленні спроможностей підрозділів оперативного призначення НГУ, формування на їх основі відповідних бригад, основне завданням яких полягатиме в безпосередній участі у бойових діях спільно з підрозділами ЗСУ та іншими складовими сил оборони. Можна припустити, що зміна концепції щодо активнішого застосування саме цих підрозділів НГУ в зоні бойових дій, як і раніше (2014–2016 рр. – активна фаза проведення антитерористичної операції на Сході країни), була пов'язана, переважно, з такими чинниками:

з неефективністю практики залучення до складових сил АТО змішаних підрозділів НГУ, які мали різні рівні бойової підготовки та виконували у мирний час різні функції [2];

з тим, що змішані підрозділи НГУ залучалися до виконання бойових завдань зі змішаними підрозділами ДПСУ та НПУ, які також мали різний рівень підготовки, що не могло не

відобразитися на кінцевих результатах.

У зв'язку з цим потребує обґрунтування й уточнення ролі та місця в сучасних умовах запровадження правового режиму воєнного стану підрозділів оперативного призначення НГУ, які поступово трансформуються та збільшують власні спроможності в структурі сил оборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безпосередньо теоретичним підґрунтям для дослідження діяльності НГУ в умовах правового режиму воєнного стану є наукові праці: Ю. В. Аллерова, М. І. Балана, О. М. Бандурки, С. В. Белая, І. О. Кириченко, О. Ф. Кобзаря, О. Г. Комісарова, Д. М. Корнієнка, О. В. Кривенка, А. В. Лунькова, С. Т. Полторака, А. С. Спаського, О. М. Шмакова, С. А. Ярового та інших вітчизняних фахівців [2–5]. Водночас проведений аналіз наявних літературних джерел засвідчив відсутність достатньої розробленості напрямку, пов'язаного з визначенням ролі та посиленням спроможностей підрозділів оперативного призначення НГУ для виконання завдань з оборони країни в умовах повномасштабної агресії РФ.

Мета цієї статті полягає в обґрунтуванні й уточненні ролі та місця підрозділів оперативного призначення НГУ в структурі сил оборони в умовах правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. В період 2015–2023 років відбулися значні зміни щодо визначення місця і ролі НГУ в системі складових сил безпеки і оборони, що було пов'язано з трансформацією правових основ становлення національної безпеки України, зокрема, з прийняттям Законів України «Про національну безпеку України», «Про правовий режим воєнного стану», затвердження Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України [6; 7]. Це своєю чергою вплинуло на внесення змін та доповнень до Закону України «Про Національну гвардію України» та дало можливість чітко розмежувати (конкретизувати) функції НГУ з іншими складовими сил безпеки і оборони. Як уже неодноразово зазначалося в науковій літературі, НГУ в сучасних умовах перебуває в унікальному становищі, коли відповідно до законодавства цей суб'єкт належить як до сил оборони (у разі введення правового режиму воєнного стану), так і до сил безпеки (у мирний час) [4, с. 4], що суттєво впливає на визначення його місця та ролі серед інших складових сил безпеки

і оборони. Щодо сфери оборони, то згідно із законодавством на НГУ покладено реалізацію таких військових функцій: участь у здійсненні заходів, пов'язаних із припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав; участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану; участь у виконанні завдань територіальної оборони; оборона важливих державних об'єктів [8]. Перелік військових функцій НГУ, на думку О. В. Кривенка, в умовах воєнного стану може бути розширено за рахунок так званих подвійних функцій, які означений суб'єкт може реалізовувати як у мирний час, так і у воєнний [4, с. 5].

Вибірковий контент-аналіз публікацій, розміщених у відкритому доступі в мережі «Інтернет» (зокрема інформації з офіційних сайтів МОУ щодо участі у бойових діях окремих складових сил оборони з початку повномасштабного наступу), дав змогу визначити частку залучення НГУ для виконання завдань з оборони держави у структурі інших залучених складових сил оборони, де: ЗСУ (зокрема ТрО ЗСУ) спільно з ГУР МОУ становить 80%, НГУ – 10%, СБУ, ДПСУ, НПУ – 10% [9–14]. Надалі наведені дані нашого спостереження було додатково порівняно з результатами, згенерованими за допомогою інструментів ШІ (Copilot, Claude AI) на поставлені запитання, які стосувалися активності залучення сил оборони до надання відсічі збройній агресії РФ у період 2022–2024 рр. Зокрема, на запитання «Які суб'єкти більш активно залучаються до ведення бойових дій в Україні в період з 2022 по 2024 роки?» було отримано відповідь, що «За період з 2022 по 2024 роки в Україні в зоні бойових дій більш активно залучаються такі суб'єкти: на 1 місці – Збройні Сили України (ЗСУ): ЗСУ ведуть активні бойові дії на фронті, захищаючи територіальну цілісність країни; на 2 місці – Головне управління розвідки Міністерства оборони України (ГУР МОУ): ГУР МОУ відповідає за розвідку та збір інформації на фронті та в регіонах конфлікту; на 3 місці – Служба безпеки України (СБУ): СБУ займається контррозвідкою, боротьбою з тероризмом та забезпеченням національної безпеки; на 4 місці – Національна гвардія України (НГУ): НГУ бере участь у захисті внутрішньої безпеки та допомагає в зоні бойових дій; на 5 місці – Державна прикордонна служба України (ДПСУ): ДПСУ

відповідає за охорону кордонів та контроль над переміщенням людей та товарів через кордони; на 6 місці – Національна поліція України (НПУ): НПУ забезпечує правопорядок та безпеку на території України, включаючи зону бойових дій. Ці суб'єкти грають важливу роль у захисті країни та веденні бойових дій в умовах конфлікту».

На запитання «Які з цих суб'єктів: ЗСУ, НГУ, СБУ, ДПСУ, НПУ, ГУР МОУ, найактивніше залучаються для ведення бойових дій в Україні?» ШІ надав відповідь: «За останній час Головне управління розвідки Міністерства оборони України (ГУР МОУ) було найактивніше залучене в зоні бойових дій в Україні. Цей розвідувальний орган Міністерства оборони України відповідає за здобування та аналітичний аспект інформації. Інші суб'єкти, такі як Збройні Сили України (ЗСУ), Національна гвардія України (НГУ), Служба безпеки України (СБУ), Державна прикордонна служба України (ДПСУ) та Національна поліція України (НПУ), також беруть участь у захисті країни, але рівень їх активності може відрізнитися від ГУР МОУ».

На запитання «Чи правильно стверджувати, що підрозділи НГУ відіграють значну роль в обороні країни після ЗСУ?» ШІ надав відповідь: «Так, підрозділи Національної гвардії України (НГУ) відіграють значну роль в обороні країни після Збройних Сил України (ЗСУ). Хоча ЗСУ є основними силами, НГУ також має важливе призначення. Вони беруть участь у захисті внутрішньої безпеки, виконують завдання на фронті та допомагають в зоні бойових дій. Обидва ці суб'єкти спільно працюють для забезпечення національної безпеки та територіальної цілісності України».

Наведені приклади в цілому підтверджують наше спостереження щодо значної ролі та активної участі підрозділів НГУ серед сил оборони держави у виконанні завдань з оборони країни після ЗСУ, ГУР МОУ (див. рис. 1).

Дослідження питання співвідношення обсягу визначених вітчизняним законодавством функцій та обов'язків у сфері оборони (зокрема участь у бойових діях), які покладені на НГУ (ст. 2 Закону України «Про Національну гвардію України») [8], ДПСУ (ст.ст. 2, 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України») [15], СБУ (ст. 24 Закону України «Про Службу безпеки України») [16], НПУ (ст. 24 Закону України «Про національну поліцію») [17] також засвідчує, що НГУ в цьому напрямі має більший функціонал з-поміж

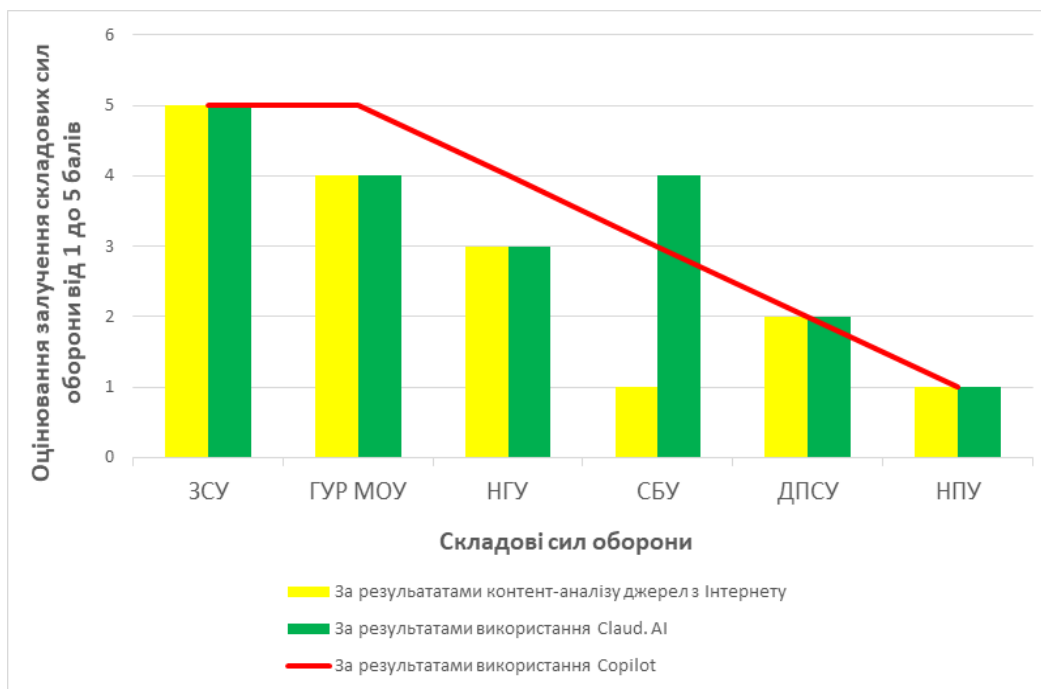

Рис. 1. Ранжування складових сил оборони залежно від їх ролі та функціоналу в зоні бойових дій продовж 2022–2024 рр.

інших суб'єктів.

Аналіз положень Законів України «Про національну безпеку України» [1], «Про правовий режим воєнного стану» [18], «Про оборону України» [19], «Про Національну гвардію України» [8], а також положень Доктрини діяльності Національної гвардії України (ВКП НГУ 1-00) [20] засвідчує, що на такий суб'єкт як НГУ для забезпечення виконання заходів всеохопної оборони держави в рамках застосування (реалізації) об'єднаної оперативної концепції сил оборони та Доктрини застосування сил оборони держави (СП 3-00(04).01) покладено такі завдання з оборони:

1) генерування визначеного комплексу сил і засобів, що передаються у підпорядкування Головнокомандувачу ЗСУ з уведенням воєнного стану [20, с. 30];

2) виконання завдання з відсічі і стримування збройної агресії шляхом ведення оборонних, наступальних, стабілізаційних та спеціальних дій у рамках оперативного підпорядкування командувачу (командиру) угруповання сил оборони, на якого покладено завдання з підготовки та проведення операції (бойових та спеціальних дій), виконання окремих завдань;

3) проведення роботи із розмінування (виявлення, знешкодження та знищення) вибухонебезпечних предметів у місцях виконання завдань за призначенням під час дії воєнного стану.

Зазначимо, що на початку повномасштабного наступу РФ для надання гідної відсічі та оборони від НГУ було в більшості задіяно військові частини і підрозділи оперативного призначення, спеціального призначення, охорони громадського порядку (в яких було утворено стрілецькі підрозділи), а також окремі підрозділи з охорони особливо важливих державних об'єктів (ОВДО).

Серед задіяних до оборони сил НГУ особливо відзначилися підрозділи оперативного та спеціального призначення. Варто згадати героїчну оборону м. Маріуполя силами безпосередньо 12-ї бригади оперативного призначення «АЗОВ» НГУ. В складних умовах, коли сили ворога в разі перевищували сили оборони, саме військовослужбовці НГУ (які у структурі задіяних на той час сил оборони на цій ділянці становили майже 90%) спільно з іншими підрозділами (берегової охорони ДПСУ, патрульної поліції та місцевої тероборони) чинили опір російським загарбникам і героїчно тримали оборону міста. Загалом оборона тривала 86 днів, 82 з яких – у повному оточенні. В подальшому це дало змогу відволікти значні сили ворога з інших ділянок фронту та провести перегрупування наявних сил для відбиття наступу РФ на інших критичних ділянках та завадити реалізувати план швидкого захоплення Запоріжжя, здійснити вихід на адміністративний кордон Донецької та Запорізької областей і створити умови для оточення угруповання ООС [21].

Також значними силами підрозділи оперативного призначення НГУ тримали оборону міст Рубіжне, Лисичанськ, Северодонецьк, Попасна Луганської області, а також оборону Запоріжжя та Київщини. Таких прикладів можна навести багато.

Поряд із цим останнім часом відбуваються активні процеси розвитку наявних спроможностей НГУ за такими напрямками: 1) інституційні спроможності; 2) оперативні (бойові, спеціальні) спроможності; 3) спроможності із забезпечення готовності; 4) спроможності із забезпечення діяльності [5]. Розвиток цих спроможностей передбачений також і в оновленій Доктрині діяльності НГУ (2023 р.) [20]. Для посилення цих спроможностей ГУ НГУ та МВС України продовжили процес формування у 2023 році саме бригад оперативного призначення в рамках проекту «Гвардія наступу». Як результат, на сьогодні сформовано в НГУ 7 таких бригад (6 – бригад оперативного призначення, 1 – бригада спеціального призначення), а саме: 3-тя бригада оперативного призначення «Спартан», 4-та бригада оперативного призначення «Рубіж», 14-та бригада

оперативного призначення «Червона калина», 15-та бригада оперативного призначення «Кара-Даг», 1-ша президентська бригада оперативного призначення «Буревій», 13-та бригада оперативного призначення «Хартія»), 12-та бригада спеціального призначення «Азов» [22–24].

Зважаючи на аналіз наявних у відкритих джерелах інтерв'ю Міністра внутрішніх справ України, командувача Національної гвардії України щодо реалізації проекту «Гвардії наступу» можна зробити висновок, що в аспекті розвитку спроможностей НГУ ці бригади здебільшого розгортаються на базі вже наявних підрозділів оперативного призначення, але зі збільшенням функціоналу, зміни організаційно-штатної структури та посиленням ОВТ [25–29]. Однак планувалося, що ці підрозділи не буде прирівняно до штурмових бригад ЗСУ, а скоріше наближено за своїми спроможностями до механізованих бригад (підрозділів) ЗСУ, які крім оборонних дій спроможні виконувати також наступальні і штурмові дії (див. табл. 1). Безперечно, наявність таких бригад оперативного призначення

Таблиця 1.

Порівняння умовної організаційної структури бригади оперативного призначення НГУ з механізованою бригадою ЗСУ (інформація з відкритих джерел)

Організаційна структура бригади оперативного призначення НГУ	Організаційна структура механізованої бригади ЗСУ
<ul style="list-style-type: none"> • управління та штаб • 1-й батальйон оперативного призначення • 2-й батальйон оперативного призначення • 3-й батальйон оперативного призначення • 4-й батальйон оперативного призначення • 5-й батальйон оперативного призначення • 6-й батальйон оперативного призначення • рота розвідки спеціального призначення • рота снайперів спеціального призначення • танковий батальйон • батальйон забезпечення • автомобільний батальйон • бригадна артилерійська група • зенітний ракетний дивізіон • окремі підрозділи 	<ul style="list-style-type: none"> • штаб • управління • комендантський взвод • 1 танковий батальйон • 3 механізованих батальйони на БМП або БТР • бригадна артилерійська група • зенітний ракетно-артилерійський дивізіон • розвідувальна рота • окрема рота снайперів • вузол зв'язку • рота РЕБ • радіолокаційна рота • батальйон матеріального забезпечення • ремонтно-відновлювальний батальйон • група інженерного забезпечення • рота РХБЗ • медична рота • пожежна рота

НГУ є суттєвим посиленням ЗСУ на фронті.

Наявна сьогодні організаційна структура бригад оперативного призначення НГУ більше схожа на відповідну структуру механізованої бригади ЗСУ, що в подальшому сприятиме якіснішій взаємодії між означеними суб'єктами сил оборони та виконанню службово-бойових завдань у зоні бойових дій.

Подальший розвиток підрозділів оперативного призначення НГУ та посилення їх спроможностей в зоні бойових дій узгоджується також із матрицею основних спроможностей сил оборони (оперативні, бойові і спеціальні спроможності), закріплених у Стратегічному оборонному бюлетені України [30]. Зокрема, в цьому документі для НГУ, на перспективу, визначено: досягнення здатності військових частин і підрозділів із складу сил оборони автономно виконувати бойові (спеціальні) завдання; забезпечення живучості військ (сил) зі складу сил оборони; підтримання правового режиму воєнного стану в разі його введення на всій території України або в окремих її місцевостях; посилення розвідувальних спроможностей.

Унікальність підрозділів оперативного призначення НГУ в умовах правового режиму воєнного стану полягає в тому, що вони згідно із своїм функціоналом спроможні виконувати покладені на них завдання не тільки в сфері оборони, а й у сфері безпеки (у мирний час). Детальніше ці завдання викладено у пп. 10-12 п. 2.2 Положення про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16.06.2014 № 566 [31]. У сфері оборони на ці підрозділи покладаються такі завдання: 1) вести воєнні (бойові) дії в разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну; 2) виконувати завдання територіальної оборони; 3) виконувати заходи правового режиму воєнного та надзвичайного стану; 4) здійснювати заходи щодо готовності до переходу з мирного на воєнний стан, вивчення мобілізаційних ресурсів, їх якісного відбору за призначенням та заходи щодо матеріально-технічного забезпечення приведення військової частини у вищі ступені бойової готовності під час мобілізації; 5) у разі виконання покладених на військові частини завдань підтримувати взаємодію із ЗСУ, іншими військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, та правоохоронними органами.

Щодо виконання завдань у сфері безпеки (у мирний час), то на ці підрозділи переважно

покладаються завдання із забезпечення громадського порядку, участі в антитерористичних операціях, протидії незаконним воєнізованим (збройним) формуванням, протидії провокаціям на державному кордоні, заходів правового режиму надзвичайного стану та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У зв'язку з наведеним, враховуючи умови правового режиму воєнного стану, наявну потребу у виконанні завдань із ведення воєнних (бойових) дій з надання відсічі збройній агресії РФ, важливу роль серед складових сил оборони відіграють саме військові частини (підрозділи) оперативного призначення НГУ. Саме ці суб'єкти спроможні на належному рівні, спільно з підрозділами ЗСУ, виконувати бойові завдання та вести бойові дії з противником на однаковому рівні.

В подальшому залишається актуальним дослідження питання підвищення ефективності та боєздатності підрозділів оперативного призначення НГУ для виконання завдань сил оборони в умовах правового режиму воєнного стану та наближення їх за спроможностями до рівня спроможностей механізованих бригад ЗСУ. Вирішення цього питання невід'ємно пов'язане з виконанням таких завдань як: оновлення та збільшення ОВТ підрозділів; якісний підбір та навченість персоналу; вдосконалення бойової підготовки на індивідуальному та колективному рівнях, яка враховує вивчення та впровадження передового бойового досвіду (After Action Review) всіх сил оборони, а також досвіду країн НАТО; проведення злагодженості цих підрозділів (на рівні батальйон, бригада) зі спорідненими підрозділами ЗСУ; посилення розвідувальних можливостей та інше.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (в редакції від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 02.04.2024).

2. Лавніченко О. В., Годлевський С. О. Роль полку (бригади) оперативного призначення Національної гвардії України у спеціальній операції у ході збройного конфлікту всередині держави. *Честь і закон*. 2017. № 1. С. 64–68.

3. Корнієнко Д. М. Військове керівництво Національною гвардією України: проблеми теорії та практики адміністративно-правового забезпечення:

монографія. Львів: Растр–7, 2020. 397 с.

4. Аллеров Ю. В., Кривенко О. В. Роль і місце Національної гвардії України у структурі сектору національної безпеки і оборони України. *Наука і оборона*. 2018. №3. С. 3–9. URL: <http://nio.nuou.org.ua/article/view/158986> (дата звернення: 02.04.2024).

5. Ктіторов М. О. Розвиток спроможностей національної гвардії України в умовах правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*. 2022. №1. С. 24–31.

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: введено в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 02.04.2024).

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: введено в дію Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 02.04.2024).

8. Про Національну гвардію України: закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII (в редакції від 16.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>

9. Міністерство оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua>

10. Головне управління розвідки МОУ. URL: <https://gur.gov.ua/>

11. Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua/>

12. Служба безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/>

13. Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua/>

14. Національна гвардія України. URL: <https://ngu.gov.ua/>

15. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квітня 2003 року № 661-IV (в редакції від 03.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

16. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII (в редакції 02.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

17. Про Національну поліцію: Закон України

від 2 липня 2015 року № 580-VIII (в редакції від 29.03.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

18. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII (в редакції від 19.10.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

19. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII (в редакції 04.04.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

20. Доктрина діяльності Національної гвардії України, затверджена наказом командувача Національної гвардії України 22.12.2023 № 1097 (ВКП НГУ 1-00). 2023. 60 с.

21. Героїчна оборона Маріуполя: 86 днів проти російських загарбників. URL: <https://www.armyfm.com.ua/ua/geroichna-oborona-mariupolya-86-dniv-proti-rosijskih-zagarbnikiv/>

22. Гвардія наступу. URL: <https://storm.mvs.gov.ua/>

23. Нацгвардія назвала етапи підготовки штурмових бригад «Гвардії наступу» (10 лютого 2023 року). URL: https://zaxid.net/natsgvardiya_nazvala_etapi_pidgotovki_shturmovih_brigad_gvardiyi_nastupu_n1557757

24. Оборонні та наступальні дії підрозділів Нацгвардії: де ворог намагається просуватися і як його зупиняють підрозділи Нацгвардії (09.11.2023). URL: <https://ngu.gov.ua/oboronni-ta-nastupalni-diyi-pidrozdiliv-naczgvardiyi-de-vorog-namagayetsya-prosuvatysya-i-yak-jogo-zupynyayut-pidrozdily-naczgvardiyi/>

25. Ігор Клименко: «Я надіюсь, війна завершиться достатньо скоро, цього року» (02.06.2023). URL: <https://ngu.gov.ua/igor-klymenko-ya-nadiyus-vijna-zavershytsya-dostatno-skoro-czogo-roku/>

26. НГУ: 6 бригад «Гвардії наступу» готові виконувати завдання (04.05.2023). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hvardia-nastupu/32394946.html>

27. Командувач Нацгвардії відвідав підрозділи НГУ на запорізькому напрямку (01.03.2024). URL: <https://ngu.gov.ua/komanduvach-naczgvardiyi-vidvidav-pidrozdily-ngu-na-zaporizkomu-napryamku/>

28. Командувач Нацгвардії Півненко: У нас немає виходу – ми дійдемо до кордонів 1991 року. Але на це потрібен час. (Інтерв'ю Українській Правді). 31.07.2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/07/31/7413501/>

29. Підготовка «штурмових груп». URL:

<https://armyinform.com.ua/2023/10/25/pidgotovka-shturnovyh-grup-reportazh-z-poligona/>

30. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: указ Президента України від 17 вересня 2021 № 473/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021>

31. Положення про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України, затверджене наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16.06.2014 № 566. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0730-14#Text>

References

1. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On national security of Ukraine]. Zakon Ukrainy [Act of Ukraine]. 21.06.2018 № 2469-VIII (v redaktsii vid 31.03.2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

2. Lavnichenko, O. V., Hodlevskyi, S. O. (2017). Rol polku (bryhady) operatyvnoho pryznachennia Natsionalnoi hvardii Ukrainy u spetsialnii operatsii u khodi zbroinoho konfliktu vseredyni derzhavy [The role of the operational regiment (brigade) of the National Guard of Ukraine in a special operation during the armed conflict within the state]. *Chest i zakon [Honor and Law]*. № 1. S. 64–68 [in Ukrainian].

3. Korniienko, D. M. (2020). Viiskove kerivnytstvo natsionalnoi hvardiieiu Ukrainy: problemy teorii ta praktyky administratyvno-pravovoho zabezpechennia [Military leadership of the National Guard of Ukraine: problems of the theory and practice of administrative and legal support]. Monohrafiia [Monograph]. Lviv: Rastr–7, 397 s. [in Ukrainian].

4. Allerov, Yu. V., Kryvenko, O. V. (2018). Rol i mistse Natsionalnoi hvardii Ukrainy u strukturі sektoru natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [The role and place of the National Guard of Ukraine in the structure of the national security and defense sector of Ukraine]. *Nauka i oborona [Science and defense]*. № 3. S. 3–9. Retrieved from: <http://nio.nuou.org.ua/article/view/158986> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

5. Kitorov, M. O. (2022). Rozvytok spromozhnosti natsionalnoi hvardii Ukrainy v umovakh pravovoho rehymu voiennoho stanu [Development of the capabilities of the National Guard of Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law]. *Naukovyi visnyk Kyivskoho instytutu Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Scientific Bulletin of the Kyiv Institute of the National*

Guard of Ukraine]. № 1. S. 24–31 [in Ukrainian].

6. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine] 14.09.2020 «Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» [On the National Security Strategy of Ukraine]: vvedeno v diiu Ukazom Prezydenta Ukrainy [Decree of the President of Ukraine] 14.09.2020 № 392/2020. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

7. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine] 25.03.2021 «Pro Stratehiu voiennoi bezpeky Ukrainy» [On the Military Security Strategy of Ukraine]: vvedeno v diiu Ukazom Prezydenta Ukrainy [Decree of the President of Ukraine] 25.03.2021 № 121/2021. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

8. Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy [On the National Guard of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Act of Ukraine] 13.03.2014 № 876-VII (v redaktsii vid 16.12.2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

9. Ministerstvo oborony Ukrainy [Ministry of Defense of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.mil.gov.ua> [in Ukrainian].

10. Holovne upravlinnia rozvidky MOU [The Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine]. Retrieved from: <https://gur.gov.ua/> [in Ukrainian].

11. Natsionalna politsiia Ukrainy [National Police of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.npu.gov.ua/> [in Ukrainian].

12. Sluzhba bezpeky Ukrainy [Security Service of Ukraine]. Retrieved from: <https://ssu.gov.ua/> [in Ukrainian].

13. Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy [State Border Service of Ukraine]. Retrieved from: <https://dpsu.gov.ua/> [in Ukrainian].

14. Natsionalna hvardiia Ukrainy [National Guard of Ukraine]. Retrieved from: <https://ngu.gov.ua/> [in Ukrainian].

15. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy [On the State Border Service of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Act of Ukraine] 03.04.2003 № 661-IV (v redaktsii vid 03.08.2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

16. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy [On the Security Service of Ukraine] : Zakon Ukrainy [Act of Ukraine] 25.03.1992 № 2229-XII (v redaktsii 02.08.2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
17. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police]: Zakon Ukrainy [Act of Ukraine] 02.07.2015 № 580-VIII (v redaktsii vid 29.03.2024). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
18. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [About the legal regime of martial law]: Zakon Ukrainy [Act of Ukraine] 12.05.2015 № 389-VIII (v redaktsii vid 19.10.2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
19. Pro oboronu Ukrainy [On the defense of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Act of Ukraine] 06.12.1991 № 1932-XII (v redaktsii 04.04.2024). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
20. Doktryna diialnosti Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Doctrine of activity of the National Guard of Ukraine] (2023), zatverdzhena nakazom komanduvacha Natsionalnoi hvardii Ukrainy 22.12.2023 № 1097 (VKP NHU 1-00). 60 s. [in Ukrainian].
21. Heroichna oborona Mariupolia: 86 dnev proty rosiiskykh zaharbnykiv [Heroic defense of Mariupol: 86 days against Russian invaders]. Retrieved from: <https://www.armyfm.com.ua/ua/geroichna-oborona-mariupolya-86-dniv-proti-rosijskih-zagarnykh> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
22. Hvardiia nastupu [Offensive Guard]. Retrieved from: <https://storm.mvs.gov.ua/> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
23. Natshvardiia nazvala etapy pidhotovky shturmovykh bryhad «Hvardii nastupu» [The National Guard named the stages of training of the "Offensive Guard" assault brigades] (10.02.2023). Retrieved from: https://zaxid.net/natshvardiya_nazvala_etapy_pidgotovki_shturmovykh_bryhad_gvardiyi_nastupu_n1557757 (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
24. Oboronni ta nastupalni dii pidrozdiliv Natshvardii: de voroh namahaietsia prosvatysia i yak yoho zupyniaut pidrozdily Natshvardii [Defensive and offensive operations of National Guard units: where the enemy is trying to advance and how National Guard units are stopping him] (09.11.2023). Retrieved from: <https://ngu.gov.ua/oboronni-ta-nastupalni-diyi-pidrozdiliv-naczgvardiyi-de-vorog-namagayetsya-prosvatysia-i-yak-jogo-zupynyayut-pidrozdily-naczgvardiyi/> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
25. Ihor Klymenko: «Ia nadiius, viina zavershytsia dostatno skoro, tsoho roku» [Ihor Klymenko: «I hope the war will end soon enough, this year»] (02.06.2023). URL: <https://ngu.gov.ua/igor-klymenko-ya-nadiyus-vijna-zavershytsya-dostatno-skoro-czogo-roku/>
26. NHU: 6 bryhad «Hvardii nastupu» hotovi vykonuvaty zavdannia [NGU: 6 «Offensive Guard» brigades are ready to perform tasks] (04.05.2023). Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hvardia-nastupu/32394946.html> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
27. Komanduvach Natshvardii vidvidav pidrozdily NHU na zaporizkomu napriamku [The commander of the National Guard visited the NGU units in the Zaporizhzhia area] (01.03.2024). Retrieved from: <https://ngu.gov.ua/komanduvach-naczgvardiyi-vidvidav-pidrozdily-ngu-na-zaporizkomu-napriamku/> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
28. Komanduvach Natshvardii Pivnenko: U nas nemaie vykhodu – my diidemo do kordoniv 1991 roku. Ale na tse potriben chas [Commander of the National Guard Pivnenko: We have no way out – we will reach the borders of 1991. But it takes time] (Interviu Ukrainskii Pravdi) [Interview with Ukrainian Pravda]. 31.07.2023. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/07/31/7413501/> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
29. Pidhotovka «shturmovykh hrup» [Preparation of "assault groups"]. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2023/10/25/pidgotovka-shturmovykh-grup-reportazh-z-poligona/> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
30. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [About the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine] 20.08.2021 «Pro Stratchichniy oboronnyi biuletyn Ukrainy» [About the Strategic Defense Bulletin of Ukraine] : ukaz Prezydenta Ukrainy [decree of the President of Ukraine] 17.09.2021 №473/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
31. Polozhennia pro viiskovi chastyny operatyvnoho pryznachennia Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Provisions on operational military units of the National Guard of Ukraine], zatverdzhene nakazom Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy [approved by order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]

16.06.2014 № 566. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0730-14#Text> (Accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].

Oleksandr Kryachko

Head of the Research Laboratory of troops training of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Oleksiy Tytarenko

Doctor of Science in Law, Associate professor, Senior Researcher of the Research Laboratory of troops training of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

THE ROLE AND PLACE OF UNITS AND SUBUNITS OF OPERATIONAL PURPOSE OF THE NGU IN THE STRUCTURE OF THE DEFENCE FORCES UNDER THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW

The article examines the role and place of the operational units of the National Guard of Ukraine (NGU) in the structure of other components of the defense forces in the context of the introduction of the martial law regime. It is shown that in the context of the ongoing armed aggression by the Russian Federation, the capabilities of the NGU have been strengthened over time, which has enabled it to perform defense tasks in the combat zone more efficiently and to provide significant assistance to the Armed Forces of Ukraine (AFU). It is proved that since the beginning of the full-scale armed aggression of the Russian Federation (February 2022), among the units available to the NGU, it was the operational units that were most actively involved in the combat zone. The author provides arguments to prove that in the current conditions of the introduced legal regime of martial law, the units of the NGU, including operational units, in terms of the volume of forces and means used to perform tasks for the defense of the State, the results achieved, and the structure of other involved components of the defense forces, occupy a significant place after the Armed Forces of Ukraine (including the

Territorial defense of the AFU) and the Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine. For further study of this issue, the results generated by AI tools (Copilot, Claude AI) were used to answer the questions related to the activity of the defense forces in repelling the armed aggression of the Russian Federation in the period of 2022-2024.

The issue of the ratio of the scope of the functions and duties defined by the current legislation in the field of defense, which are assigned to the NGU and to the State border service of Ukraine, the National Police of Ukraine, the Security Service of Ukraine, was investigated, according to the results of which it was established that the NGU has greater functionality in this direction among other subjects. It has been established that recently there have been active processes of development of the existing capabilities of NGU in the following directions: 1) institutional capabilities; 2) operational (combat, special) capabilities; 3) capacity to ensure readiness; 4) capacity to ensure activity.

In order to strengthen these capabilities of the NGU and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the process of forming operational brigades as part of the "Offensive Guard" project was continued from 2023. It is substantiated that in terms of their capabilities, the operational brigades of the NGU are mostly close to the mechanized brigades (units) of the Armed Forces, which, in addition to defensive actions, are also capable of offensive and assault actions.

Further research directions have been determined to improve the effectiveness and combat capability of operational units of the NGU to perform the tasks of the defense forces under the conditions of the legal regime of martial law, which is based on the introduction of NATO standards and takes into account the study and implementation of advanced combat experience (After Action Review) of all the country's defense forces.

Keywords: National Guard of Ukraine; operational units; legal regime of martial law; defense forces.